

# Kolorowe podwórka mikrorewitalizacja krok po kroku



Jeżeli chcesz ożywić swoje najbliższe otoczenie, wzbogacić je o nowe funkcje, skorzystaj z instrukcji i miej wpływ na bezpośrednie sąsiedztwo.

Zaangażuj się, znajdź sprzymierzeńców. Poszukaj inspiracji, skorzystaj z możliwego wsparcia i pomocy. Autentyczny i pozytywny przekaz ma wpływ na jakość życia mieszkańców i wizerunek miejsca.

Proponujemy rewitalizację opartą o więzi społeczne, funkcjonalne rozwiązania i estetykę. Skala i rodzaj podejmowanych działań zależą wyłącznie od Twojej inicjatywy. W słowniczku znajdziesz też istotne definicje.

Przed Tobą dużo wyzwań i trudności do pokonania, ale przekonasz się, że warto. Zatem do dzieła!

## Zacznij działać



Przed wszystkim musisz wiedzieć gdzie dokładnie tkwi problem i co nie działa. Trafna diagnoza to punkt wyjścia. Ważne, aby na jej podstawie określić co chcesz zmienić. Zacznij od zrobienia kilku zdjęć obrazujących problem – taka inwentaryzacja na pewno przyda się przy kolejnych działaniach.

Jak postawić diagnozę? Dowiedz się:

- ↳ co jest problemem?
- co nie działa?
- do kogo należy teren? \*
- kim są użytkownicy przestrzeni? \*\*

\* Od tej osoby lub instytucji będzie wiele zależeć!

\*\* Pamiętajmy o dzieciach, osobach niepełnosprawnych albo zwierzętach (również dziko żyjących). Przyjazne podwórko to takie, w którym każdy czuje się dobrze!

Zazwyczaj najłatwiej jest porozmawiać z osobami żyjącymi najbliżej nas. Nie bądź bierny i pamiętaj, że nie jesteś sam! Wyjdź z domu i porozmawiaj z sąsiadami. To właśnie ich najbardziej dotyczą planowane zmiany. Możliwe, że wśród osób zainteresowanych tematem znajdziesz się również ktoś spoza Waszego sąsiedztwa. Poproś o pomoc lokalnych liderów lub osoby zaangażowane społecznie – radnego,

zarządcę czy przewodniczącego wspólnoty. Wspólnie zastanówcie się, czy Twoja wizja faktycznie odpowiada problemom większej społeczności. Bądź otwarty na spostrzeżenia i sugestie, wszystkie uwagi są ważne – każdą z nich zapisz, na pewno przydadzą się w przyszłości.

## Poszukajcie inspiracji



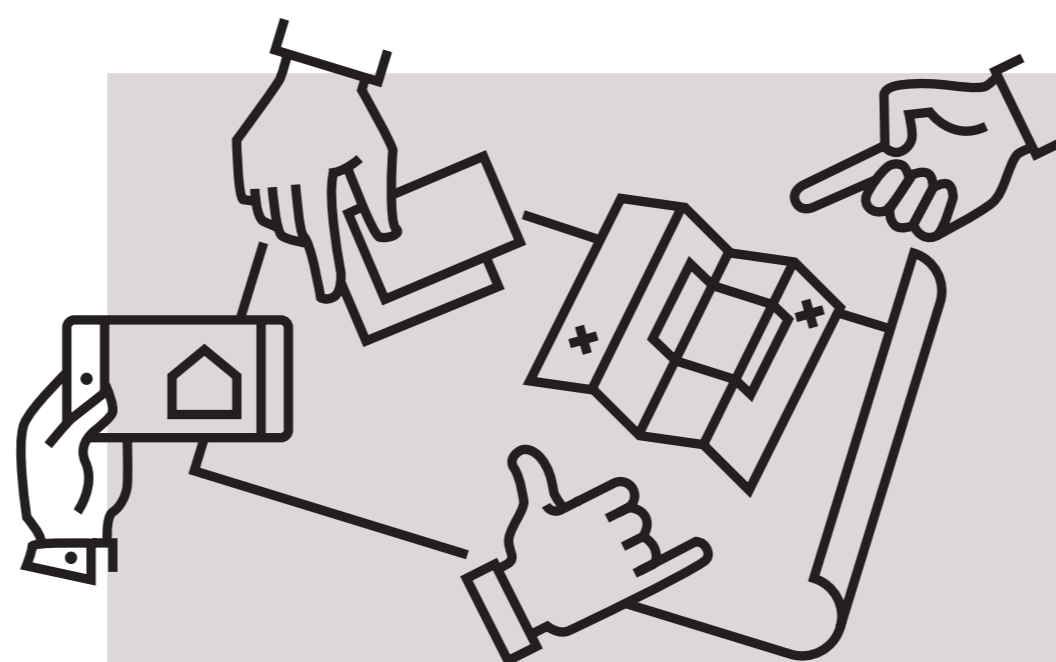
Wasze podwórko jest jedyne w swoim rodzaju. Wy też jesteście wyjątkowi – naprawdę! Jednak nie tylko Wy borykacie się z podobnymi problemami. Skorzystajcie z doświadczenia innych ludzi i poszukajcie ciekawych rozwiązań w internecie – być może coś Was zainspiruje.

## Znajdź sprzymierzeńców



### spotkanie

Mając wstępną diagnozę, inwentaryzację fotograficzną oraz znając właściciela i użytkowników terenu możesz zorganizować pierwsze spotkanie (forma tego spotkania zależy wyłącznie od Ciebie – może to być np. piknik lub spacer sąsiedzki). Najlepiej zaplanować je w godzinach popołudniowych w ogólnodostępnym miejscu, np. w szkole, domu kultury, parafii lub bibliotece znajdującej się w okolicy. Dzięki temu będzie mogło w nim wziąć udział więcej zainteresowanych osób.



### kogo zaprosić?

Na takie spotkanie warto zaprosić przedstawicieli lokalnych organizacji pozarządowych czy animatorów społecznych. Ich doświadczenie będzie nieocenione – mogą na przykład w sposób profesjonalny poprowadzić spotkanie. Nie zapomnij też o właścicieli lub zarządcy podwórka – bez jego zgody i tak nic się nie wydarzy – nie można go wykluczać z dyskusji.

Pomyśl też o lokalnych władzach samorządowych, szczególnie o radnym dzielnicowym. Nowoczesny samorząd to nie tylko administracja terytorialna, ale odpowiedzialny partner, realizujący długofalową misję tworzenia przestrzeni publicznej, atrakcyjnej dla użytkowników i mieszkańców.

- wymiana bądź budowa chodnika, nawierzchni podwórka
- nasadzenie nowej roślinności, rabat kwiatowych, drzew
- budowa wiaty śmietnikowej
- budowa lub doposażenie placu zabaw dla dzieci
- wyposażenie podwórka w lampy, ławki, kosze na śmieci, stojaki rowerowe
- budowa małego boiska do gry
- budowa wybiegu dla psów
- budowa budki legowej dla ptaków, domku dla owadów
- budowa miejsc parkingowych
- budowa toru rowerowego pump track, skateparku

Powyżej kilka inspiracji spośród zrealizowanych projektów

Rewitalizacja to nie tylko remonty i przebudowy! Poprawę sytuacji na Waszym podwórku może również przynieść samo wspólne działanie (porządkowanie przestrzeni,

zamalowanie napisów na ścianach), ale też sąsiedzki festyn na świeżym powietrzu czy np. mini zawody sportowe, gra miejska albo wyprzedaż garażowa.



Sprawny samorząd to dobry sprzymierzeniec, ale też źródło: wiedzy, wsparcia merytorycznego, usług eksperckich, a w sprzyjających okolicznościach również wkładu finansowego.

W takim gronie na pewno będzie łatwiej znaleźć rozwiązanie niektórych trudności. Może się okazać, że ktoś już kiedyś próbował rozwiązać zdiagnozowany przez Ciebie problem i nie trzeba „wyważać otwartych drzwi”. Szybciej też będzie można zidentyfikować kolejnych sprzymierzeńców.

Na spotkaniu należy poruszyć następujące kwestie:

- ↳ kto i w jaki sposób korzysta obecnie z wybranego miejsca?
- ↳ jakie wiążą się z tym problemy?
- ↳ co jest przyczyną problemów? \*
- ↳ jaki jest potencjał danego miejsca?
- ↳ jakie są zasoby, możliwości jego zagospodarowania?

\* Przyczyny podwórkowych problemów mogą być naprawdę różne. Od starej, zaniedbanej infrastruktury, poprzez brak inwestycji, na nieodpowiednim zachowaniu użytkowników kończąc. Najistotniejsze jest to, aby precyzyjnie odpowiedzieć na to pytanie i tym samym dotrzeć do prawdziwego źródła problemu.

Co może Ci się przydać?

### mapa zasadnicza

↳ projektant zaproszony na spotkanie, na jej podstawie, będzie potrafił określić na przykład, czy infrastruktura podziemna nie utrudni planowanych działań. W dyskusji może również przydać się mapa terenu, zdjęcie satelitarne z internetu

### kartki i coś do pisania

↳ przydadzą się do zapisywania najważniejszych ustaleń i szkicowania

### poczęstunek dla wszystkich

↳ warto zadbać o dobrą atmosferę :)

↳ w jaki sposób ten teren powinien funkcjonować po przebudowie i komu służyć?

↳ jakie działania mogą do tego doprowadzić?

↳ kto zajmie się ich realizacją?

↳ czy potrzebujecie dodatkowej pomocy?

Nic się nie uda jeśli nie ma ręk do pracy. Stwórzcie zespół roboczy i podzielcie się obowiązkami. Od tej pory działacie RAZEM!

Choć mamy dużo zapału do pracy, to czasem przydaje się pomoc profesjonalisty: projektanta lub architekta może zaproponować lepsze rozwiązania, na które wcześniej sami byśmy nie wpadli. Urzędnik podpowie, co jest zgodne z prawem lub jakie źródła finansowania możecie uzyskać od gminy. Architekt krajoznawczy, pracownik zarządu zieleni miejskiej lub ogrodnik pomoże dobrać rośliny.



4,5

## ↳ Słowniczek pojęć mikro-rewitalizacji

### więzi społeczne podwórko

relacje i zależności wiążące ludzi ze sobą, chęć działania we wspólnym celu

plac przy domu, kamienicy lub bloku, przestrzeń spotkań, w której realizują się więzi społeczne

### użytkownik

mieszkaniec, właściciel okolicznego sklepu, ale też przypadkowy przechodzień czy inny odwiedzający, mający prawo korzystać z podwórka

### sprzymierzeniec

każda osoba lub instytucja, która może pomóc w rewitalizacji podwórka

### ekspert

osoba, która posiada bardzo szczegółową wiedzę w danej dziedzinie, np. architekt, urzędnik, konserwator zabytków, ogrodnik, przedstawiciel firmy budowlanej i wielu innych

### rewitalizacja

wszystkie działania mające na celu ożywienie miejsca, poprawę jakości życia i estetyki oraz zaprowadzenie ładu i porządku; rewitalizacja odbywa się dla ludzi i z ich aktywnym udziałem

### wizerunek

sposób, w jaki dane miejsce jest postrzegane i przedstawiane

### infrastruktura

podstawowe urządzenia i elementy wyposażenia niezbędne do poprawnego funkcjonowania danej przestrzeni

### użyteczny

dobrze spełniający swoją funkcję, praktyczny, przyjemny i wygodny w użytkowaniu

### estetyczny

właściwy pod kątem doboru kolorów i form, które razem tworzą harmonijną całość



### Masz pytania?

### Skontaktuj się z nami!

Regionalny Instytut Kultury w Katowicach  
40-003 Katowice  
ulica Teatralna 4  
tel./ fax 32 251 75 63  
sekretariat@rik.katowice.pl

 Śląskie.

[www.slaskie.pl](http://www.slaskie.pl)

Wydawcy

 Regionalny Instytut Kultury w Katowicach

Regionalny Instytut Kultury w Katowicach jest instytucją kultury Samorządu Województwa Śląskiego

[www.rik.katowice.pl](http://www.rik.katowice.pl)

 zamek cieszyń

Zamek Cieszyń jest instytucją kultury współprowadzoną przez Samorząd Województwa Śląskiego

[www.zamekcieszyn.pl](http://www.zamekcieszyn.pl)

Partner

 NAPRAW DOBRY MIASTO

[www.naprawdobrymiasto.eu](http://www.naprawdobrymiasto.eu)

Zrealizowano w ramach zadania pn. Kierunek Śląskie 3.0 Program Rozwoju Wewnętrznego Województwa Śląskiego do 2020 roku – Prowadzenie konsultacji diadym w celu zdiagnozowania, przygotowania i realizacji projektu.

# Po prostu to zrobicie!



Być może w trakcie pierwszego spotkania udało się zaplanować pewne działania. Jest wiele rzeczy, które można zrobić wspólnymi siłami i małym nakładem finansowym. Nie wykluczone, że rozwiązanie problemu jest kwestią jednego lub paru mniejszych działań i nie wymaga większych interwencji czy inwestycji. Małe projekty realizuj samodzielnie lub w niewielkim gronie – np. ze swoimi sąsiadami.

## ↳ Większe pomysły czy przebudowy wymagają głębszego zastanowienia. Proponujemy zorganizować drugie spotkanie. Pamiętajcie, w grupie siła!

### burza mózgów

### weryfikacja + dyskusja

Zaplanujecie je podobnie jak pierwsze, ale tym razem wspólnie zaangażujecie kolejne osoby do współpracy – w grupie siła. Pomyślcie także, czy w tym momencie może się przydać pomoc ekspertów. Macie pełne prawo o nią poprosić.

Na spotkaniu zorganizujecie burzę mózgów, wymieniając absolutnie wszystkie (często nawet bardzo abstrakcyjne) pomysły. Nie odrzucajcie żadnego z nich, wszystko zweryfikujecie w następnym etapie.

Gdy już zbierzecie wszystkie pomysły, powinniście każdy z nich poddać dyskusji. Ustalacie priorytety – uporządkujecie pomysły zgodnie z ich przydatnością i użytecznością, kosztami, trwałością i każdym innym kryterium, które wspólnie wybierzeć. W ten sposób uda się Wam sprawnie podjąć decyzję, który pomysł powinien zostać zrealizowany. Postępując zgodnie z zaproponowaną metodą, możecie również zdecydować o realizacji paru mniejszych pomysłów lub nawet przygotować etapową strategię rewitalizacji swojego podwórka! Wszystko zależy od Was, Waszych pomysłów i motywacji!

## Najlepiej w takich sytuacjach sprawdza się metoda warsztatowa, która zaangażuje wszystkich obecnych na spotkaniu.

Warsztat powinna prowadzić jedna osoba, która zadba, aby obecni ludzie się nie klócili, a rozmowa trzymała się ustalonego tematu. Rolą prowadzącego warsztat jest często kierunkowanie dyskusji na odpowiednie tory.

Ważne jest, aby odpowiedzieć na postawione wcześniej pytania. Śmiało dzielcie się spostrzeżeniami, obawami i wątpliwościami. Zapisujcie wszystko na wcześniej przygotowanej tablicy. Przemysłcie dokładnie projekt. Nie forsuj swojej idei. Bądź otwarty na zmiany, ponieważ projekt powinien być Waszym wspólnym pomysłem. Im więcej

osób będzie się z nim identyfikowało, tym lepiej – wpłynie to pozytywnie zarówno na Wasze wspólne relacje sąsiedzkie, jak i na późniejsze utrzymanie podwórka. Bardzo ważne, aby stworzyć zespół, który będzie czuł się współodpowiedzialny za projekt. Wtedy warto też przeprowadzić ostateczną, surową ocenę pomysłu i sprawdzić, czy jego realizacja ma sens i czy rozwiązanie zdiagnozowane przez Was problem. W ten sposób zweryfikujecie też, czy jest to na pewno najlepsze możliwe rozwiązanie – zbalansowane pod kątem kosztowności i użyteczności.

## Pamiętajcie! Budując koalicje na rzecz inicjatywy warto wykorzystać lokalne media. Autentyczny i pozytywny przekaz może przynieść rozgłos waszej idei. Nieocenioną pomocą mogą być media społecznościowe.

# Skorzystajcie z pomocy



## ↳ Słuchajcie ekspertów

## Wybór docelowego rozwiązania koniecznie przedyskutujcie z wybranym projektantem. Profesjonalista udzieli wielu cennych wskazówek z zakresu doboru materiałów, metody realizacji lub samej funkcjonalności podwórka.

Pomoże stworzyć ciekawą i użyteczną koncepcję, a także uchroni przed popełnieniem błędów. Wiele osób rezygnuje z pomocy projektanta ze względu na koszt, a warto w to zainwestować. Osoba z odpowiednim wykształceniem i doświadczeniem pomoże stworzyć projekt na miarę Waszych możliwości finansowych, zaplanować cały proces realizacji, ale przede wszystkim zadba, aby stworzona przestrzeń była nie tylko funkcjonalna, ale po prostu ładna. Pamiętajcie, że estetyka też jest ważna!

Na koniec spotkania, z pomocą projektanta, stworzcie szkic projektu, uwzględniający uwagi wszystkich zebranych, wyliczone koszty prac budowlanych i materiałów oraz podzielcie zadania między Was wszystkich.



Wspólnie zastanówcie się jak sfinansować Wasz pomysł. Być może projekt okaże się na tyle mały, że uda się wykonać i sfinansować go własnymi siłami. Zawsze warto zastanowić się, czy projekt zakłada elementy, które mogą być wykonane przez Was i tym samym zredukować jego koszty. Możliwe też, że macie wśród rodziny lub przyjaciół kogoś, kto mógłby wspomóc Was w zakresie finansowym, rzeczowym lub zwyczajnej pomocy przy projekcie.

Jeśli jednak Wasze plany potrzebują większych nakładów finansowych, specjalistycznej wiedzy lub pomocy profesjonalisty zawsze możecie poszukać wsparcia z zewnątrz.

## Te ogólnodostępne i darmowe narzędzia zwiększają oddziaływanie, są użyteczne już od etapu diagnozy sytuacji.

Wasza aktywność w sieciach społecznościowych pozwoli utrzymać stały kontakt z zainteresowanymi, to również szansa na pozyskanie nowych sprzymierzeńców. Konsekwentna kampania społeczna w internecie może skutkować zainteresowaniem sponsorów.

## ↳ Metody finansowania



### budżet obywatelski

Wiele inicjatyw można realizować w ramach budżetu obywatelskiego, zwanego również budżetem partycypacyjnym. Jest to sposób planowania oraz konsultowania zadań finansowanych z pieniędzy publicznych. Jako mieszkańcy możecie tworzyć, zgłaszać i wybierać w głosowaniu projekty związane z zagospodarowaniem i funkcjonowaniem Waszej dzielnicy czy miasta/gminy. Pamiętajcie jednak, że regulamin składania wniosków w wielu miastach/gminach wygląda inaczej – radzimy wcześniej zaznajomić się z zasadami respektowanymi w Waszym mieście/gminie, aby zwiększyć szanse na otrzymanie środków finansowych.

### inicjatywa lokalna

Projekty tego typu można realizować również w ramach inicjatywy lokalnej. Jest to mechanizm, który pozwala na wspólną realizację projektów z urzędem miasta/gminy. Zgłaszacie swój pomysł, a instytucja finansowo lub rzeczowo wspiera Wasze działania. Może pomóc również organizacyjnie. Wy natomiast zapewniamie wkład własny, np. w formie pracy wolontariackiej, narzędzi lub własnych środków finansowych.

### małe granty

Kolejnym sposobem sfinansowania są tzw. małe granty – jest to forma dotacji udzielanej w trybie pozakonkursowym na realizację projektu. Wniosek o mały grant można złożyć przez organizację pozarządową i musi dotyczyć zadań określonych w programie współpracy z organizacjami pozarządowymi. Wszelkie informacje powinny być dostępne na stronie internetowej gminy lub w Biuletynie Informacji Publicznej. Warto też dopytać o szczegóły dobrze poinformowanego urzędnika. Pamiętaj, że zgłaszane zadania muszą mieć oddziaływanie lokalnie i regionalnie.

### petycja, prywatna inicjatywa

Możecie również złożyć petycję lub wniosek do odpowiedniego wydziału Waszego urzędu miasta/gminy i w ten sposób starać się o dofinansowanie Waszych działań. Kolejnym pomysłem są inicjatywy prywatnych firm, sponsorów, oferujące granty finansowe na małe i duże zmiany w otaczającej nas przestrzeni. Przykładem takiego działania jest np. Lechstarter, organizowany przez fundację Urbanforms.

### wsparcie lokalnego NGO

Dobrym pomysłem jest także zwrócenie się o pomoc do lokalnej organizacji pozarządowej lub fundacji zajmującej się sprawami miasta/gminy, jego funkcjonowania i przekształceń. Tego typu organizacje mogą udzielić wielu cennych wskazówek, gdzie szukać pomocy finansowej na realizację mikro-rewitalizacji.

## Niezależnie od źródła finansowania, przed przystąpieniem do ubiegania się o dotację, należy zapoznać się z regulaminem, by wiedzieć, jakiego rodzaju dokumenty będą potrzebne podczas całej procedury. Konieczne jest, aby pod wnioskami i wszelkimi dokumentami podpisali się wszyscy właściciele nieruchomości.

### dotacje unijne

W ramach funduszy unijnych w Polsce uruchomiono programy krajowe i regionalne, z których można korzystać, realizując działania rewitalizacyjne. W ramach środków oferowane jest wsparcie dla osób fizycznych, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców. Więcej o dotacjach dowiez się ze stron: [www.funduszeuropejskie.gov.pl](http://www.funduszeuropejskie.gov.pl) [www.rpo.slaskie.pl](http://www.rpo.slaskie.pl)

### dotacje ministerialne

Poszczególne ministerstwa w Polsce dają również możliwość ubiegania się o dofinansowanie takim podmiotom jak: jednostki samorządu terytorialnego, różnego rodzaju instytucje (np. kultury czy oświaty), organizacje pozarządowe oraz podmioty gospodarcze. Można skorzystać z tego źródła finansowania w przypadku, gdy cel, na jaki zostanie ono przeznaczone, będzie zgodny z założeniami danego ministerstwa.

### dotacje wojewódzkie

Do źródeł finansowania należą również dotacje, które są ogłaszane w ramach działalności niektórych jednostek szczebla wojewódzkiego. W przypadku takich działań są to w szczególności Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego oraz Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

### dotacje na zabytki

W celu zachowania materialnego dziedzictwa (np. zabytkowe kamienie) skorzystać można z dofinansowań na prace konserwatorskie. Można ubiegać się o dotacje na wszelkie działania, których celem jest poprawa stanu zachowania zabytkowych obiektów, m.in. wymiana pokrycia dachu, remont elewacji, izolacje. Podstawowym źródłem finansowania ochrony zabytków w Polsce są środki publiczne, pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów samorządów. Finansowanie remontów zabytków z tych źródeł odbywa się na zasadzie współfinansowania prac przy obiektach zabytkowych, w oparciu o zapisy Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Warunkiem uzyskania tego typu dofinansowań jest wpisanie obiektu do rejestru zabytków bądź Gminnej Ewidencji Zabytków. Co roku ogłaszane są dofinansowania w następujących organizacjach i instytucjach: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Śląski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego oraz lokalne jednostki samorządowe.

### pożyczki i dotacje celowe

Możecie także starać się o pożyczki z programów rządowych i dotacji celowych. Podobną pomoc oferuje chociażby Bank Gospodarstwa Krajowego. Jest to bank państwowy, którego celem jest wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego w Polsce. Jest on osiągnięty poprzez wspieranie samorządów i podmiotów prywatnych w realizacji inwestycji o charakterze rozwojowym. Informacje na temat aktualnych funduszy i programów wsparcia można znaleźć na stronie internetowej banku: [www.bgk.pl](http://www.bgk.pl)



## ↳ Mamy nadzieję, że ten materiał pomoże w przygotowaniu ciekawych projektów! Pamiętajcie jednak, że to jedynie sugestie. Nie ograniczajcie się – skala i rodzaj podejmowanych działań zależą od Waszej wspólnej kreatywności!

## Przed Wami dużo wyzwań i trudności do pokonania, ale przekonacie się, że warto. Zatem do dzieła!